

Interreg
CENTRAL EUROPE

DEEPWATER-CE

European Union
European Regional
Development Fund

TAKING
COOPERATION
FORWARD

Seminars to present project outputs to decision makers in order to raise political awareness (D.C.5.1)

28.02.2022 r., Microsoft Teams

**Dotychczasowe wyniki badań z polskiego obszaru
pilotażowego w projekcie DEEPWATER-CE
- ujęcie infiltracyjne Świerczków w Tarnowie**

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Struktura projektu DEEPWATER-CE

Opracowanie zintegrowanego podejścia we wdrażaniu rozwiązań dotyczących gospodarowania dodatkowym zasilaniem wód podziemnych (MAR) w celu ułatwienia ochrony zasobów wodnych Europy Środkowej zagrożonych zmianami klimatu i konfliktami użytkowników

Pakiety zadań w projekcie DEEPWATER-CE	T1- Opracowanie bazy wiedzy na temat zastosowania MAR w EŚ	T2- Opracowanie metodologii oceny dla podejmowania decyzji dotyczących lokalizacji MAR w EŚ	M - Zarządzanie projektem
	T3- Ocena wykonalności ustanowienia rozwiązań MAR w obszarach pilotażowych	T4- Opracowanie zaleceń dla implementacji MAR w EŚ oraz wypracowanie planów działania	C- Komunikacja
			Czas trwania: 01.05.2019-30.04.2022

MAR- to celowe uzupełnianie wody w warstwach wodonośnych, na potrzeby późniejszego odzyskania lub uzyskania korzyści środowiskowych.

Zarządzanie procesem zapewnia odpowiednią ochronę zdrowia ludzkiego i środowiska.

Partnerzy projektu

Lp.	Partnerzy Projektu	Rola
1.	Mining and Geological Survey of Hungary	LP
2.	Geogold Kárpátia Ltd.	PP-2
3.	Technical University of Munich	PP-3
4.	University of Silesia in Katowice	PP-4
5.	State Water Holding 'Polish Waters'	PP-5
6.	Water Research Institute	PP-6
7.	Split Water and Sewerage Company Ltd.	PP-7
8.	Croatian Geological Survey	PP-8

Lp.	Partnerzy Stowarzyszeni Projektu	Stowarzyszeni z
1.	General Directorate of Water Management	LP
2.	Veneto Regional Agency for Environmental Protection	LP
3.	International Groundwater Resources Assessment Centre	LP
4.	Croatian Waters	PP7
5.	Tarnów Waterworks	PP4

WP T1

Zbiór dobrych praktyk i analiza rozwiązań MAR w UE

<https://www.interreg-central.eu/Content.Node/DEEPWATER-CE/D.T1.2.1-Collection-of-good-practices-and-benchmark-analysis.pdf>

Nagrania z 3 tematycznych szkoleń

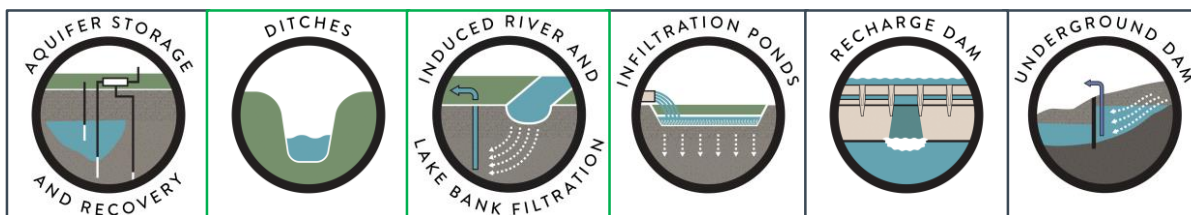
https://www.youtube.com/channel/UCh3Iw3sFH_IpSw_YSzZ4mXg

WP T2

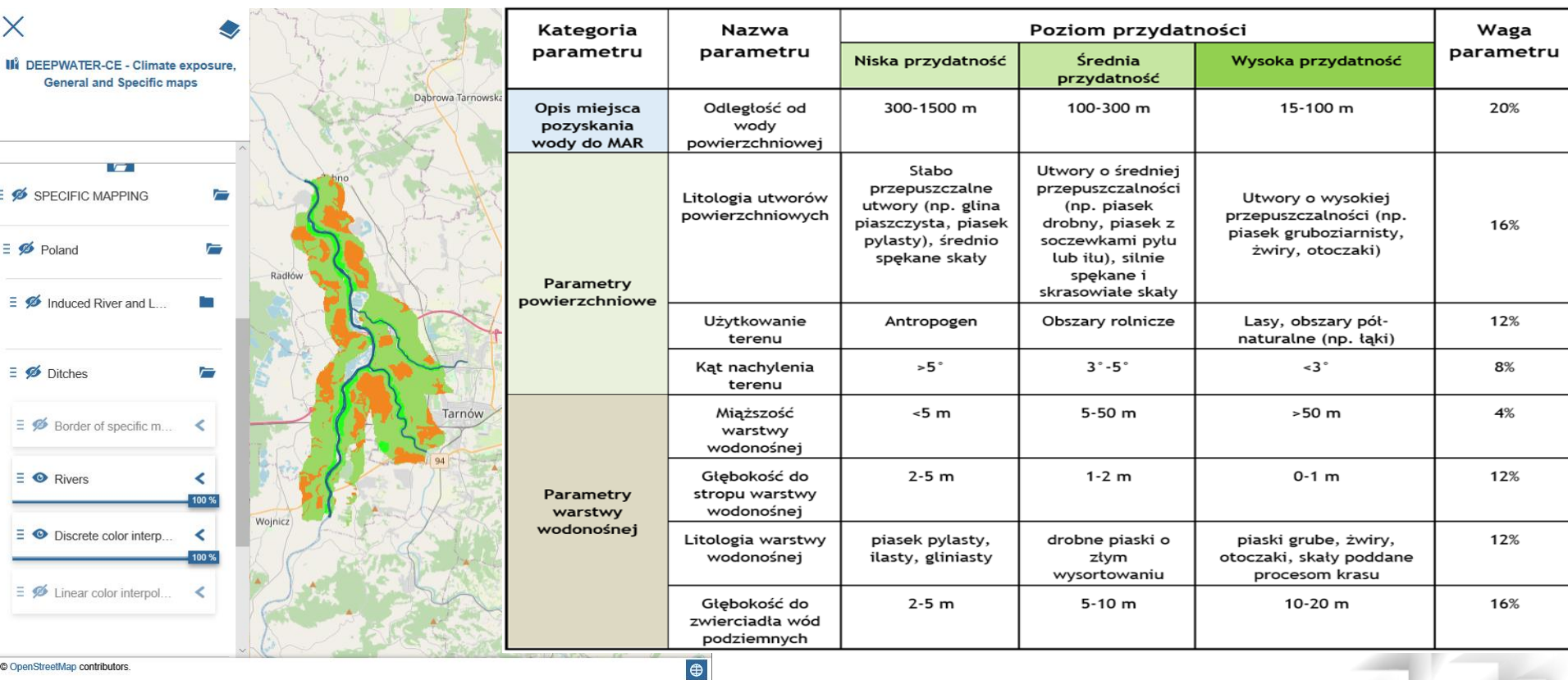
Poradnik wspomagania decyzji w zakresie wyznaczania potencjalnych lokalizacji dla MAR w Europie Środkowej

<https://www.interreg-central.eu/Content.Node/2020-09-07-Handbook-Deliverable-D.T2.4.3-final.pdf>

Mapy są dostępne na platformie Global Groundwater Information System należącej do IGRAC (International Groundwater Resources Assessment Centre):

<https://ggis.un-igrac.org/maps/2171/embed>

WP T3

Pilotażowe studium wykonalności dla MAR ze zintegrowanym podejściem środowiskowym

Prace polegały między innymi na:

- opracowaniu ogólnej charakterystyki obszaru pilotażowego, w tym zapotrzebowania i zaopatrzenia w wodę, określenia jakości wód, oraz scharakteryzowania warunków hydrogeologicznych warstwy wodonośnej
- przeprowadzeniu analizy ryzyka, analizy kosztów i korzyści, wstępnej oceny oddziaływania na środowisko
- przeglądzie aktualnych regulacji i przepisów prawnych

<https://www.interreg-central.eu/Content.Node/DEEPWATER-CE/D.T3.2.5-COMMON-METHODOLOGICAL-GUIDANCE-FOR-DEEPWATER-CE-MAR.pdf>

stożek aluwialny Maros

rejon Tarnowa

Nizina Naddunajska

Wyspa Vis

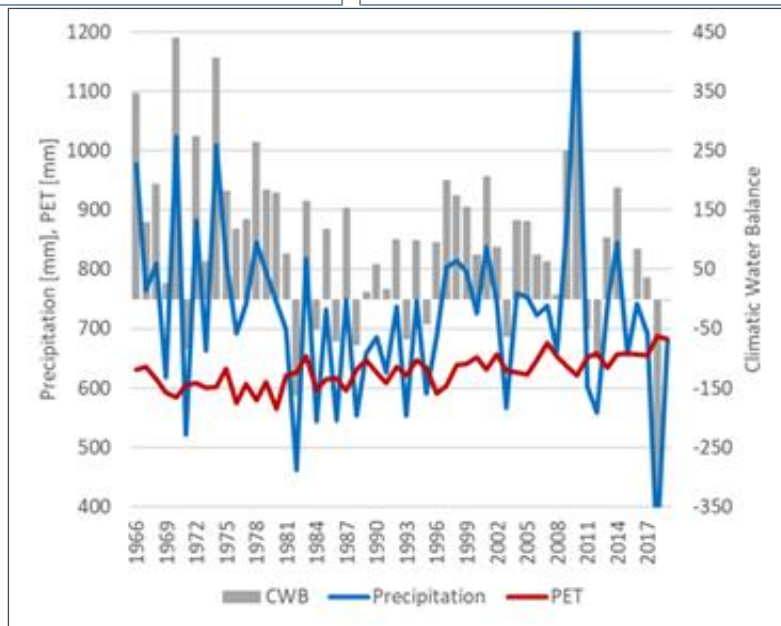
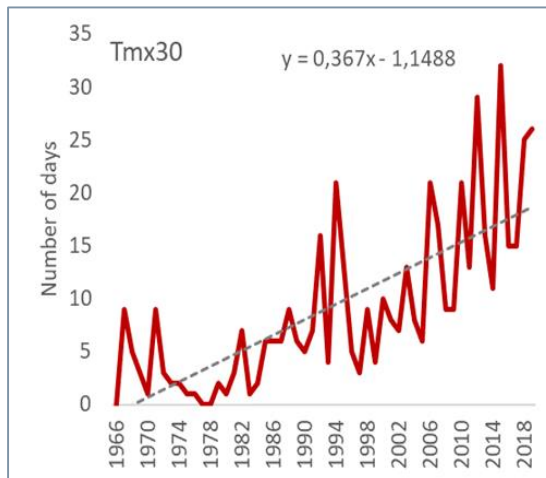
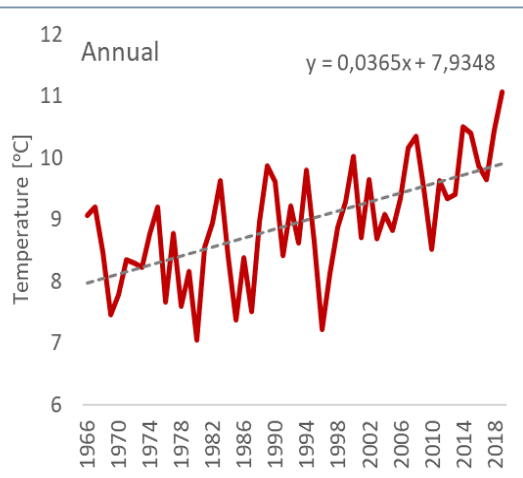
WP T4

Opracowanie planu działań na rzecz przyjęcia i rozpowszechnienia rozwiązań MAR w zarządzaniu zasobami wodnymi

Klimat Tarnowa (1966-2019)

Średnia temperatura powietrza dla okresu 1966-2019 to 8.9°C, wzrost śr. temp. 0.4°C na dekadę.

Największe tendencje wzrostowe dla miesięcy letnich, brak trendów w zmianach temp. poniżej 0°C ,

Najdłuższe lato termiczne w Polsce 114 dni.

Średnie roczne opady dla Tarnowa: 725 mm (1966-2019).

Maksimum opadów w lecie (lipiec)
Minimum opadów w zimie (luty)

Zwiększa się ilość dni suchych i ilość dni z opadem powyżej 30 mm.

Zapotrzebowanie i zaopatrzenie w wodę aglomeracji Tarnowskiej

Jednostka administracyjna	Pobór wody z sieci wodociągowej w mln m ³ (%)			Zmiany poboru	
	1998r.	2015r.	2019r.	1998/2015	2015/2019
miasto Tarnów	10,05 (83%)	5,54 (ok.60%)	5,36 (>55%)	spadek o ok 45%	spadek o ok.3,5 %
gmina Tarnów	0,59 (5%)	0,86 (>9%)	0,97 (10%)	wzrost o > 45%	wzrost o ok. 13%
powiat tarnowski (bez gminy Tarnów)	1,45 (12%)	2,93 (31%)	3,34 (35%)	wzrost o ok 100 %	wzrost ok. 14%
ogółem	12,09 (100%)	9,33 (100%)	9,66 (100%)	spadek o ok.23 %	wzrost o ok.3,5%

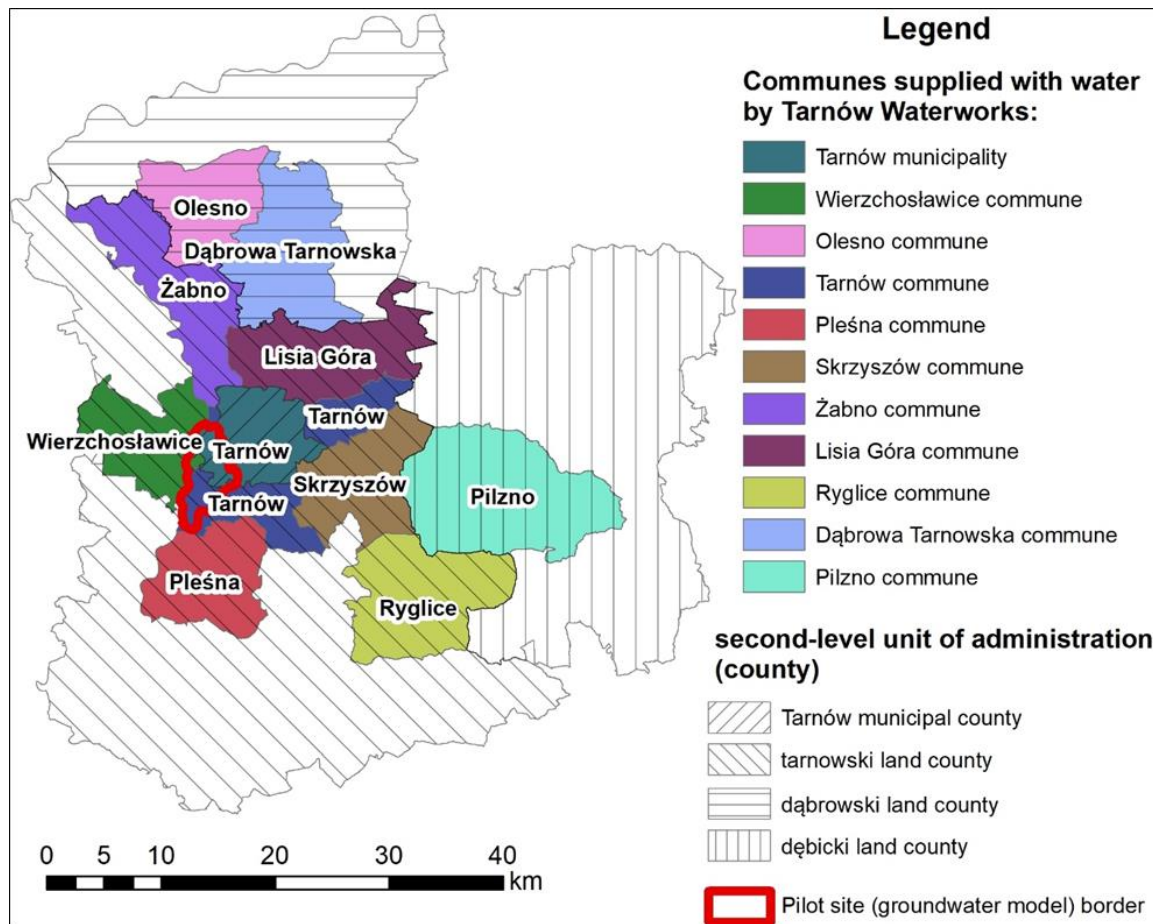
Jednostka administracyjna	Liczba mieszkańców – osoby (Procentowy udział w ogólnej populacji)			Zmiany w ilości mieszkańców	
	1998r.	2015r.	2019r.	1998/2015	2015/2019
miasto Tarnów	121494 (38%)	110644 (33%)	108470 (32%)	spadek o ponad 10%	spadek o ok. 2%
gmina Tarnów	20298 (6%)	25557 (7,5%)	26202 (8%)	wzrost o ok. 25%	wzrost o ok. 2,5%
powiat tarnowski (bez gminy Tarnów)	178926 (56%)	200600 (59,5%)	201497 (60%)	wzrost o ponad 12%	wzrost o ponad 0,4%
Ogółem	320718 (100%)	336801 (100%)	336169 (100%)	wzrost o ok.5%	spadek o ponad 0,2%

Ilość wody dostarczona przez Tarnowskie Wodociągi Sp. z o.o. w latach 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
m3	7,794,283	7,951,277	7,900,863	7,914,715	8,058,712

Wyzwania:

krótkoterminowe

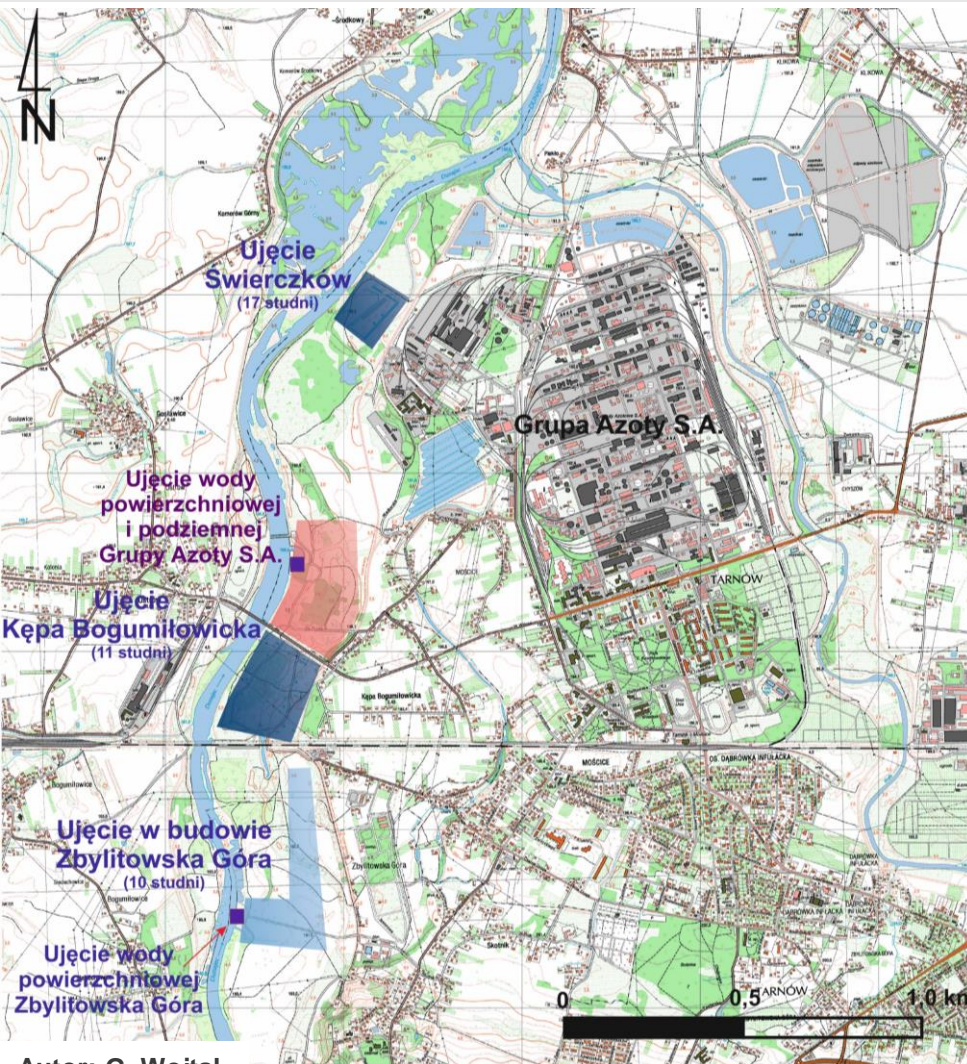
- zmiany infrastrukturalne

długoterminowe

- negatywne trendy zmian klimatycznych

Wydajność ujęć TW Sp. z o.o.

Autor: G. Wojtal

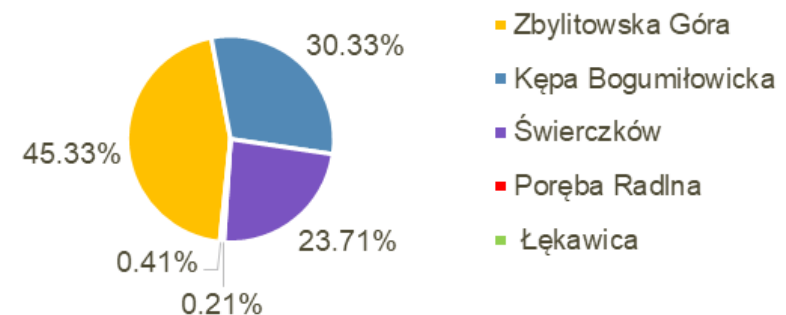
Ujęcie Świerczków
zasoby eksploatacyjne 538,67 m³/h
pobór średnio ok. 300 m³/h

Ujęcie Kępa Bogumiłowicka
zasoby eksploatacyjne 504,3 m³/h
pobór średnio ok. 400 m³/h

**Ujęcie wody powierzchniowej
Zbylitowska Góra**
wydajność ujęcia ok. 2 100 m³/h
pobór średnio ok. 500 - 600 m³/h

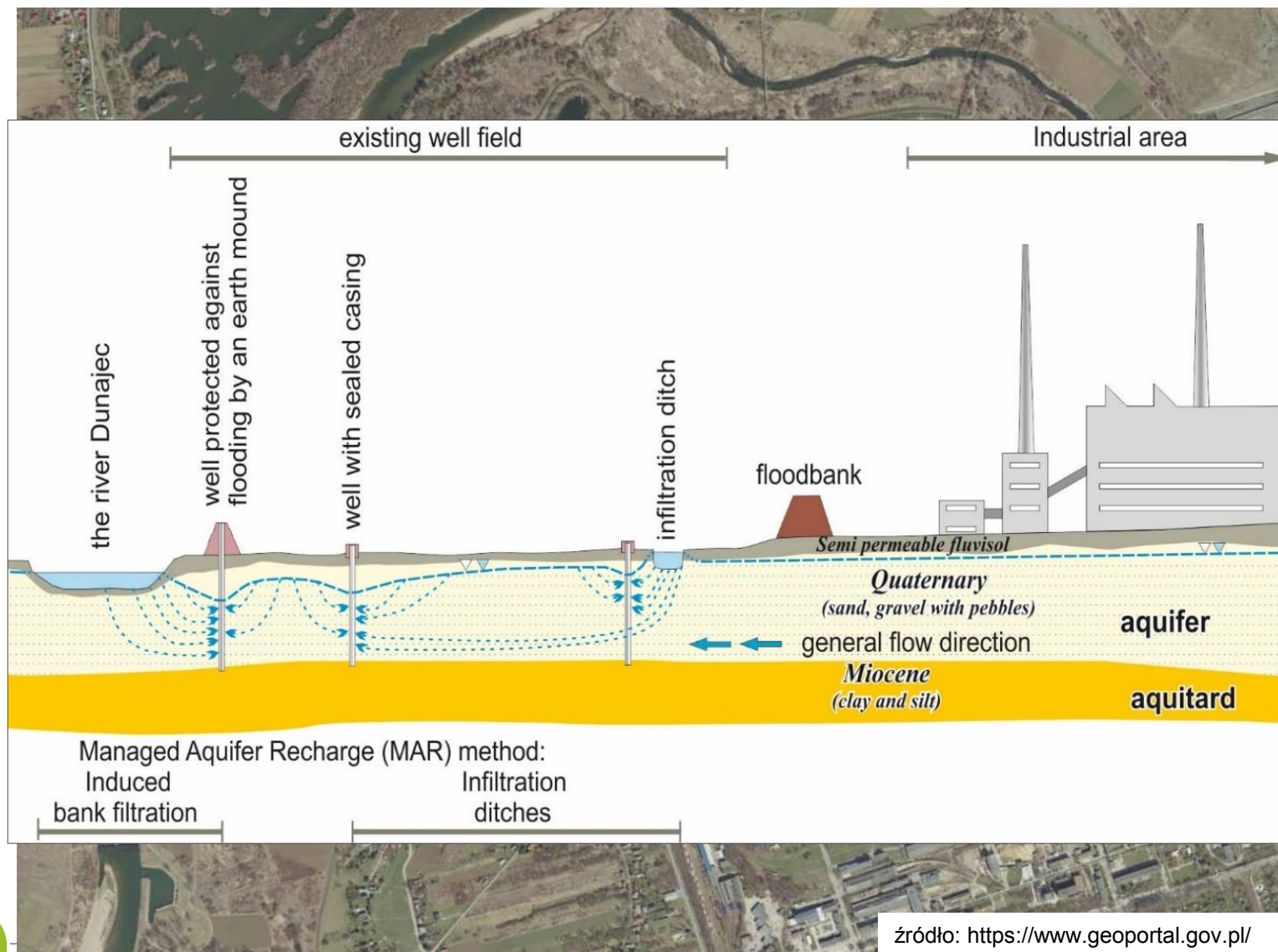
Ujęcie Zbylitowska Góra w budowie
zasoby eksploatacyjne 218,04 m³/h

**Udział procentowy poszczególnych ujęć
w ogólnym poborze wody przez TW Sp. z o. o.**

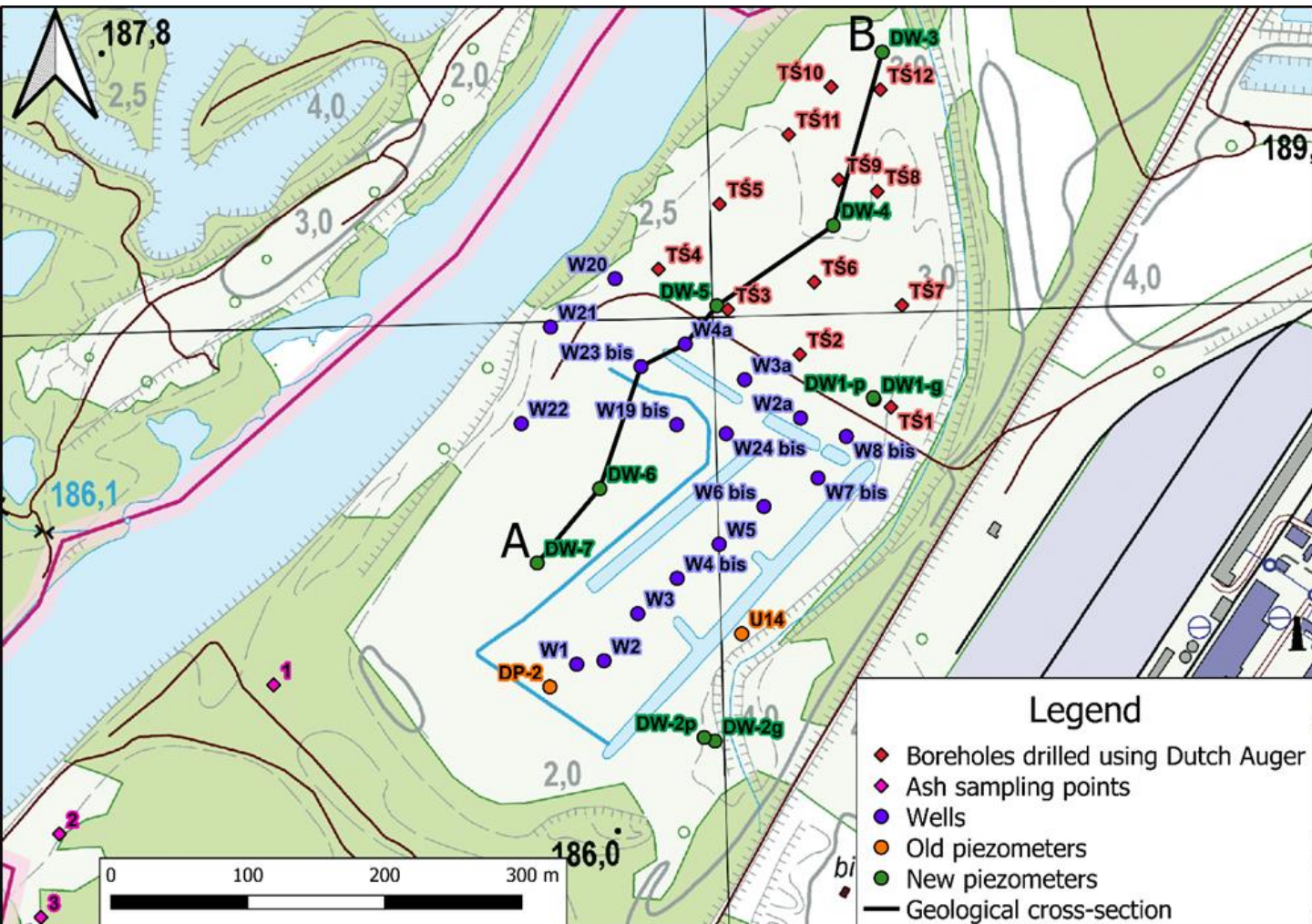

Schemat pracy ujęcia Świerczków

Ujęcie Świerczków

Rok powstania 1910

Średni pobór w 2020:

6500 m³/d

min 4930 m³/d

max 7210 m³/d

Średni pobór z 5 lat

6910m³/d

**Zgodnie z pozwoleniem
ujęcie może pobierać
wodę w ilościach:**

- max 380 m³/h,
- 8 500 m³/d,
- 3 100 000 m³/r.

Obszar szczegółowych prac pilotażowych

1. Badania geofizyczne
2. Badania geologiczne
3. Badania mineralogiczne
4. Badania monitoringowe wód

zdj. M. Soltysiak

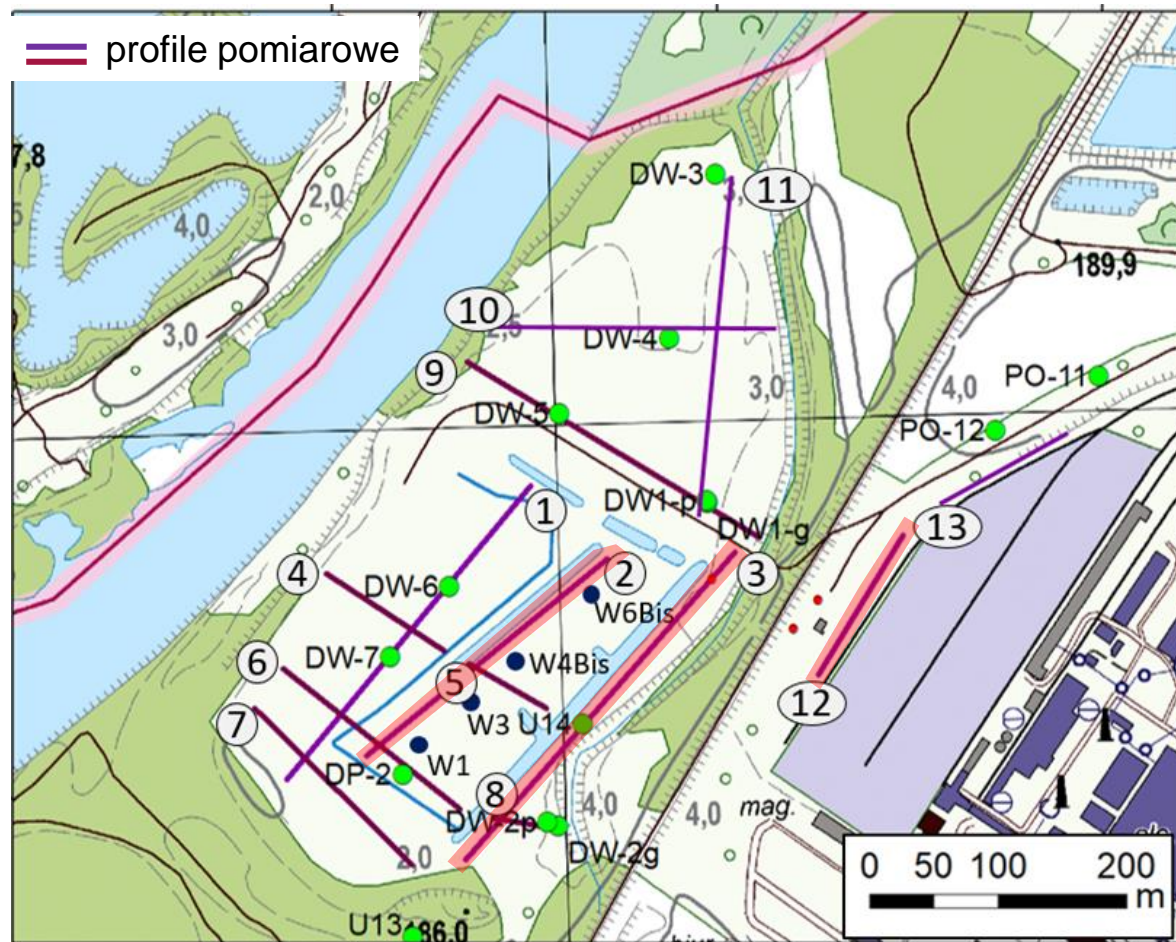
Badania terenowe - ramy czasowe

Pierwsze badania terenowe rozpoczęto w grudniu 2019.
Koniec badań terenowych listopad 2021.

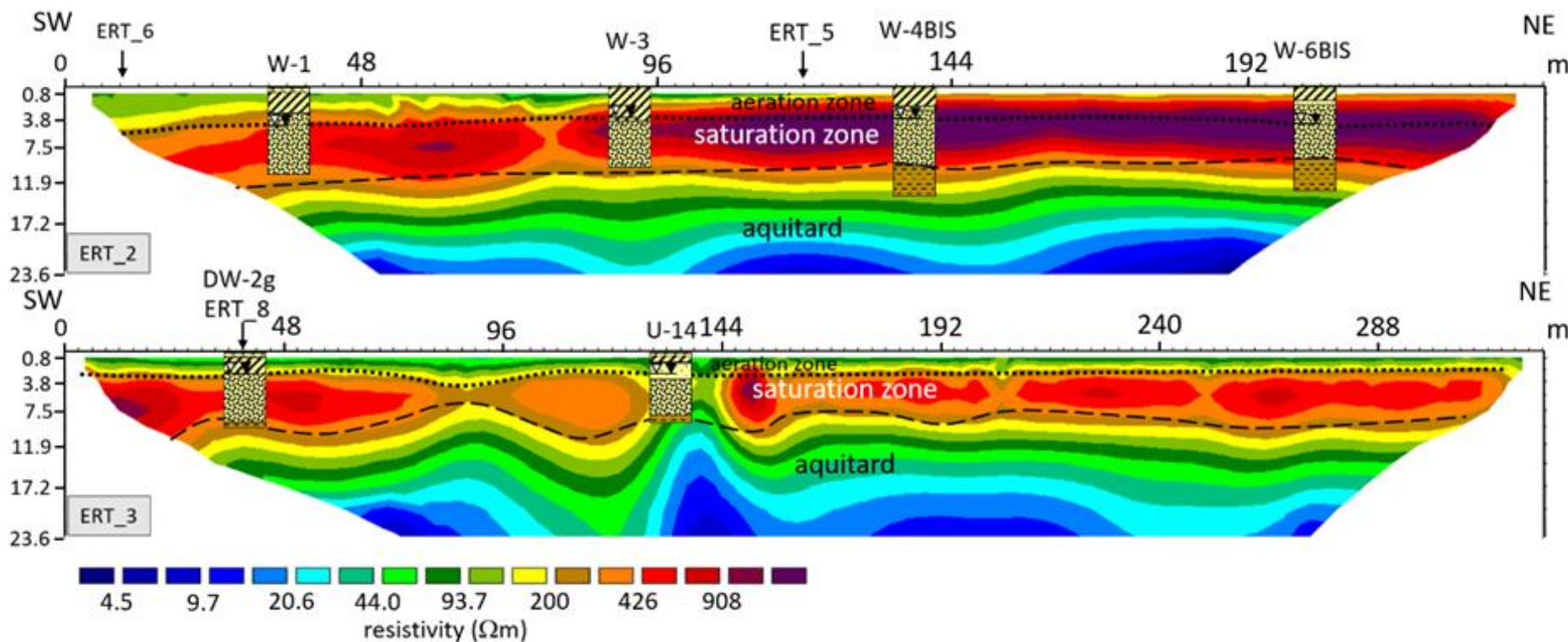
Badania geofizyczne

Metoda elektrooporowa - polega na pomiarze oporności elektrycznej ośrodka geologicznego.

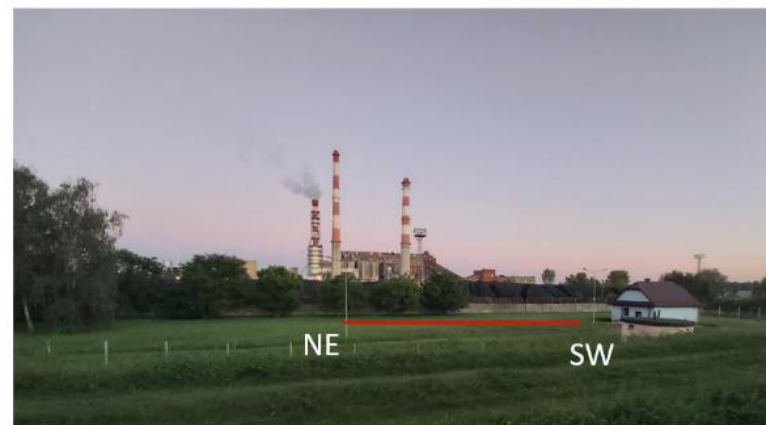
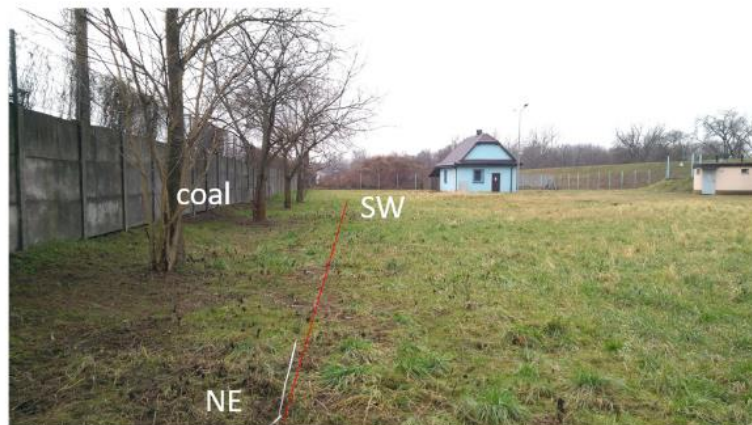
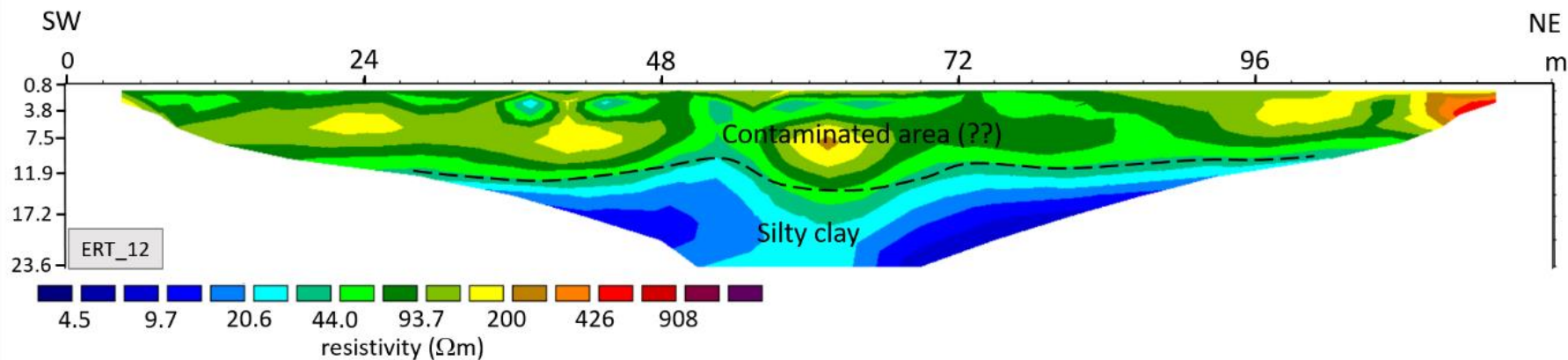

Przekroje elektrooporowe

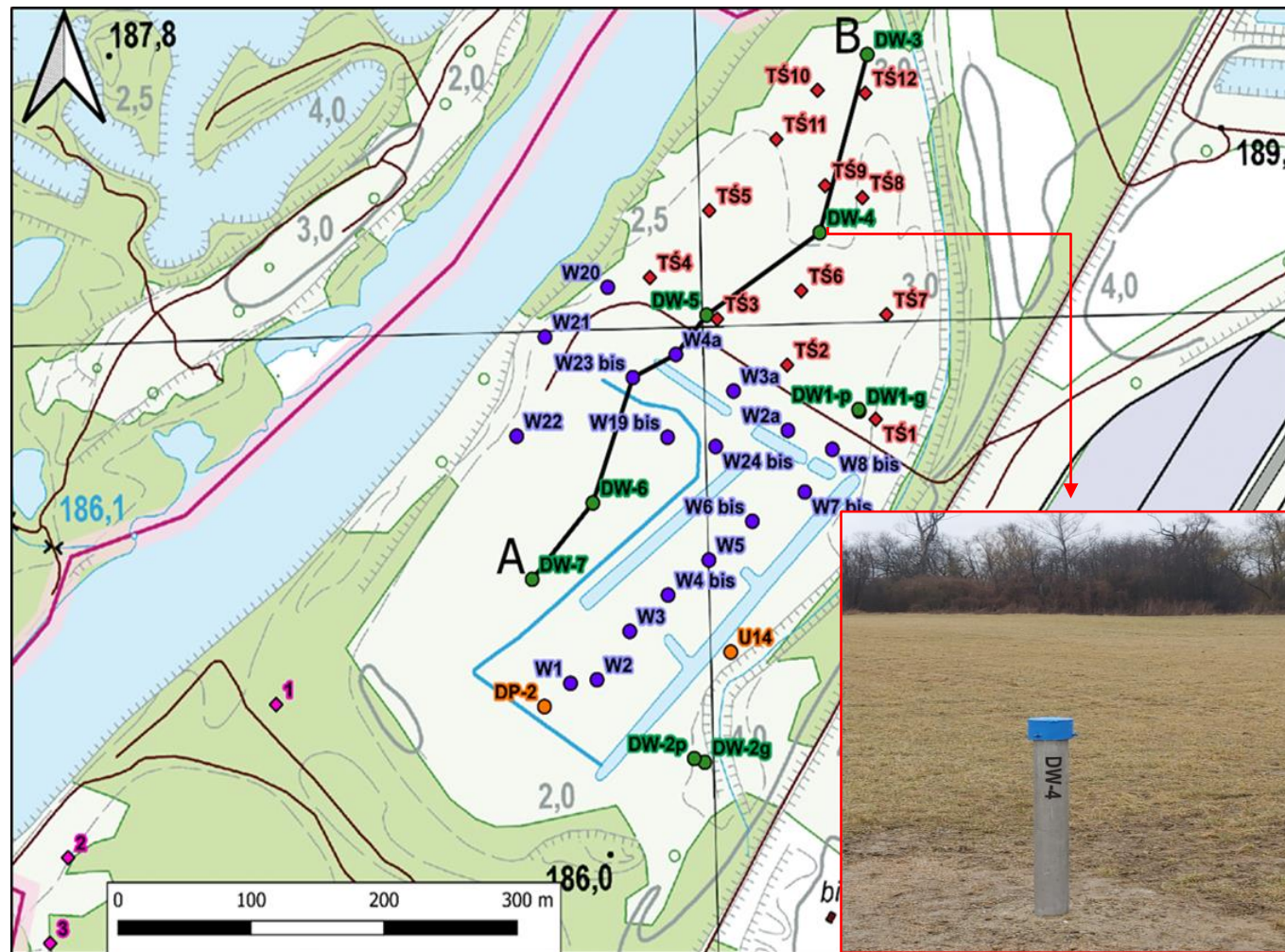

Przekrój elektrooporowy

Prace wiertnicze, monitoring wód

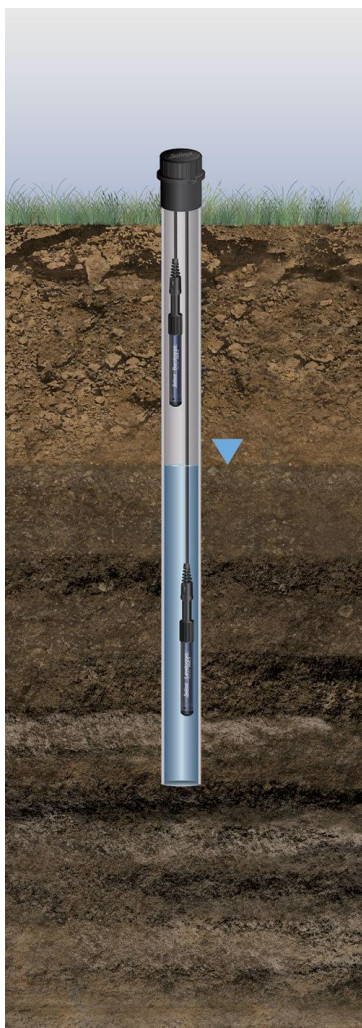

Badania monitoringowe

zdjęcia pochodzą ze strony firmy AquaTerra

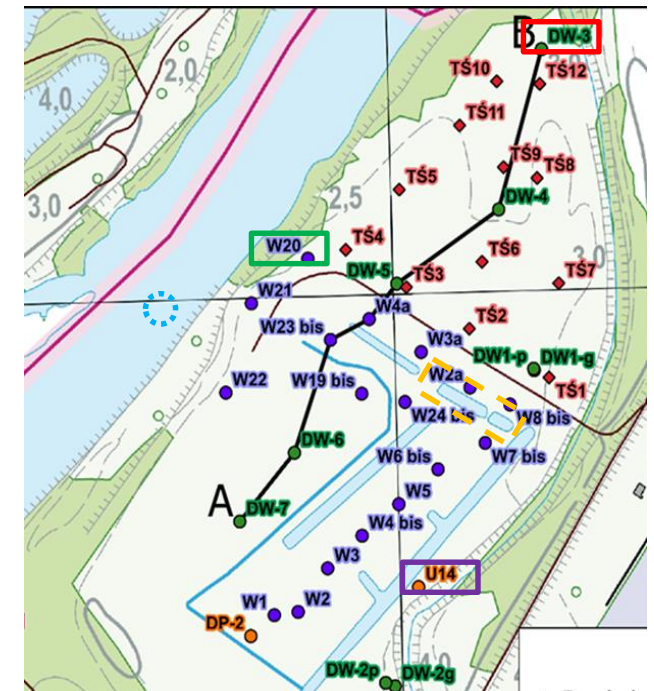
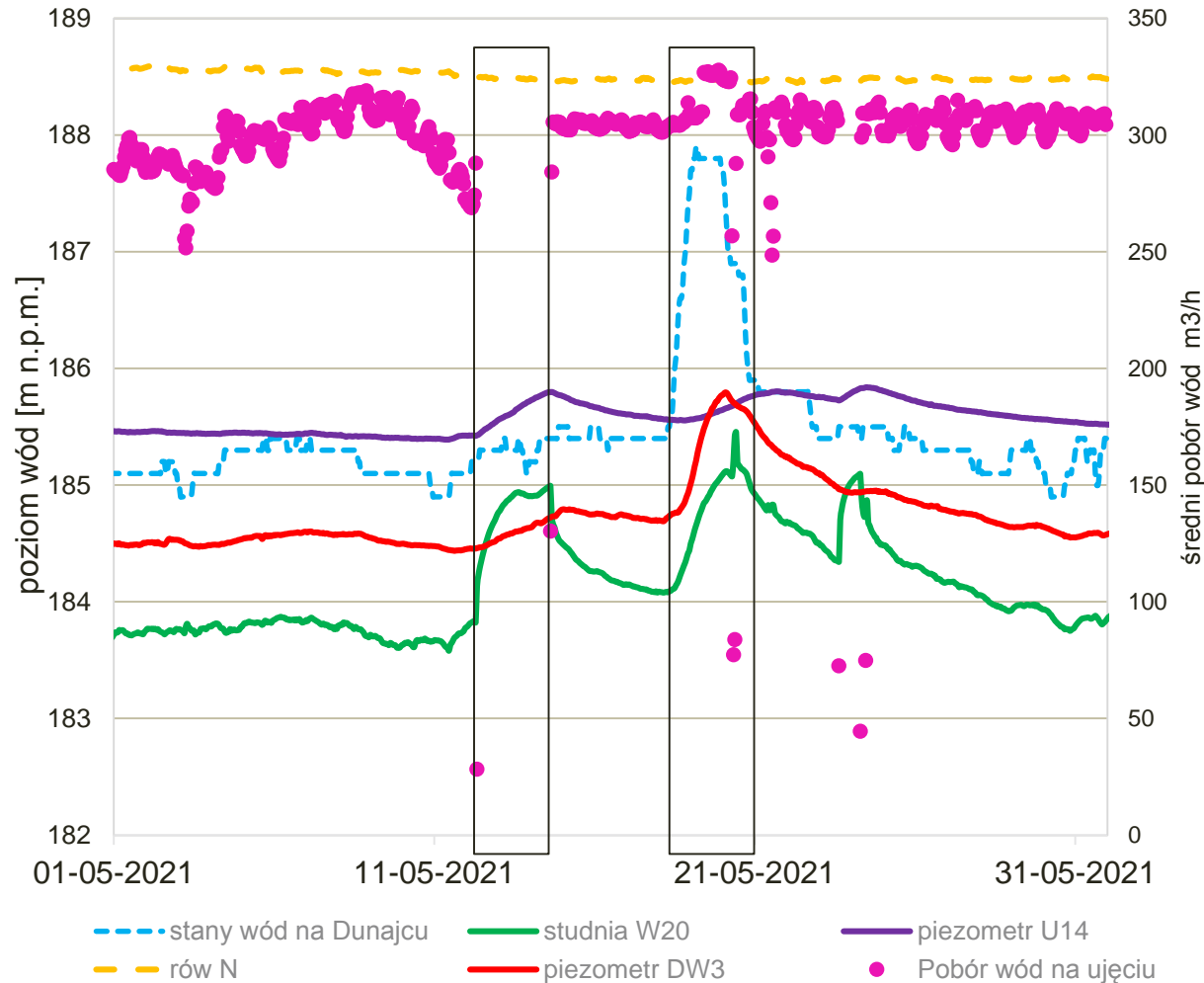
AquaTerra.pl
MONITORING WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH

Pomiary ciągłe w wybranych punktach + comiesięczne pomiary zwierciadła wód podziemnych we wszystkich studniach i piezometrach na ujęciu.

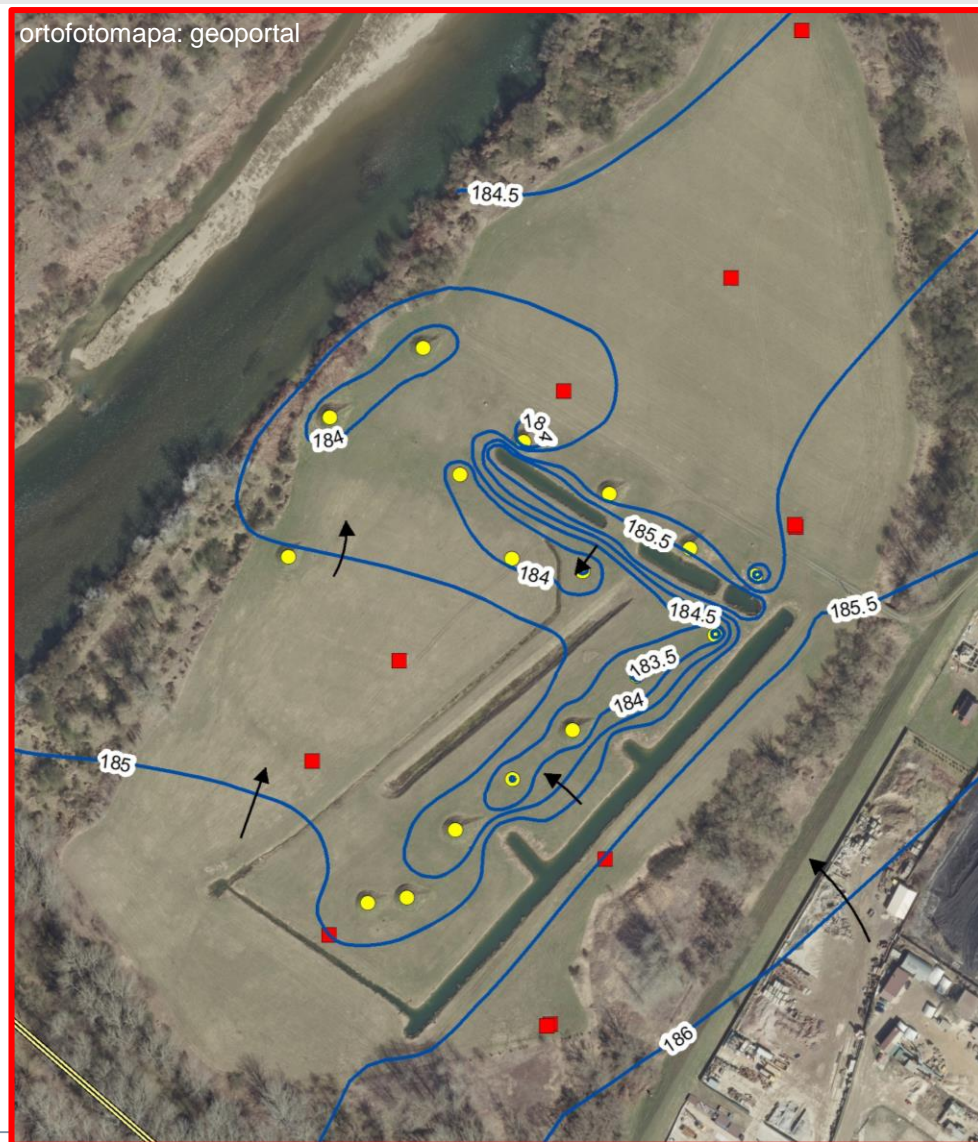
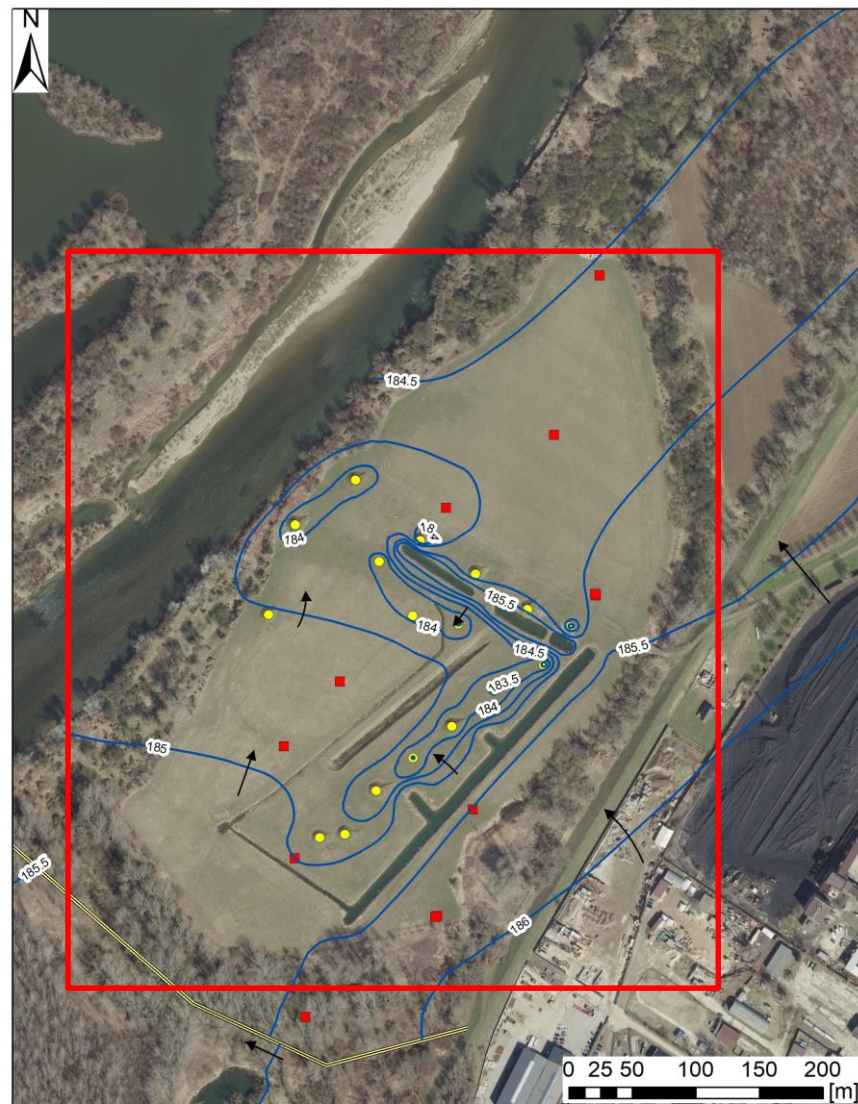

Wahania zwierciadła wód podziemnych

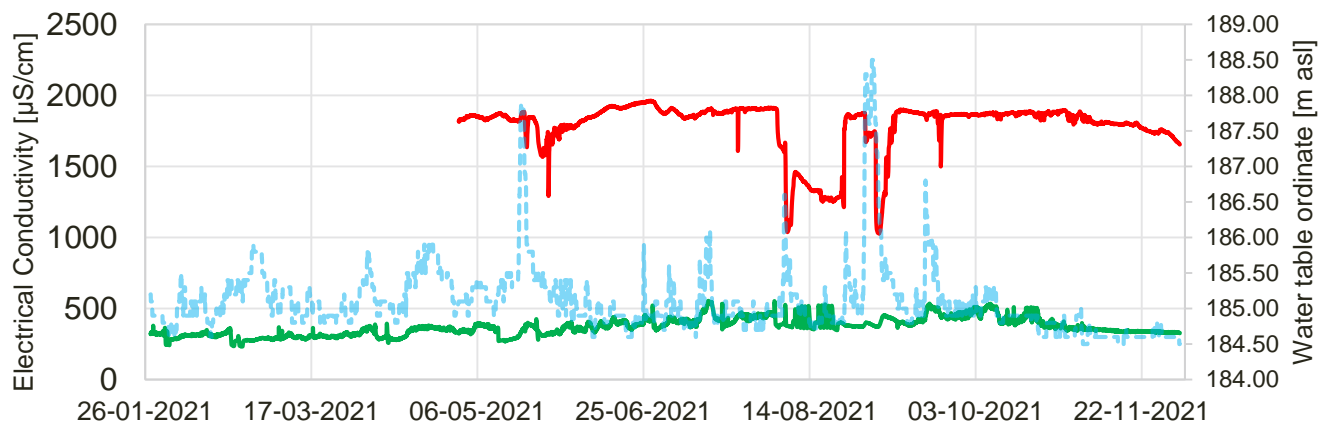

Mapa hydroizohips (IV 2021)

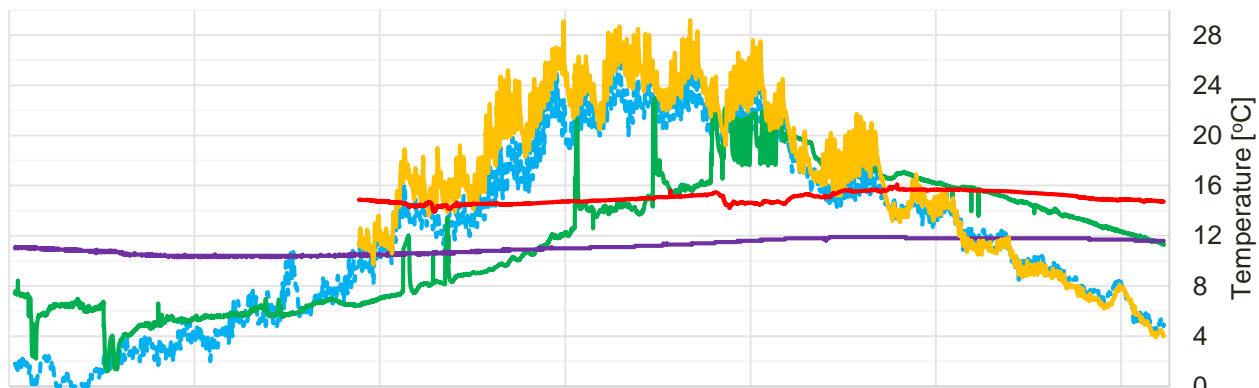

Legenda

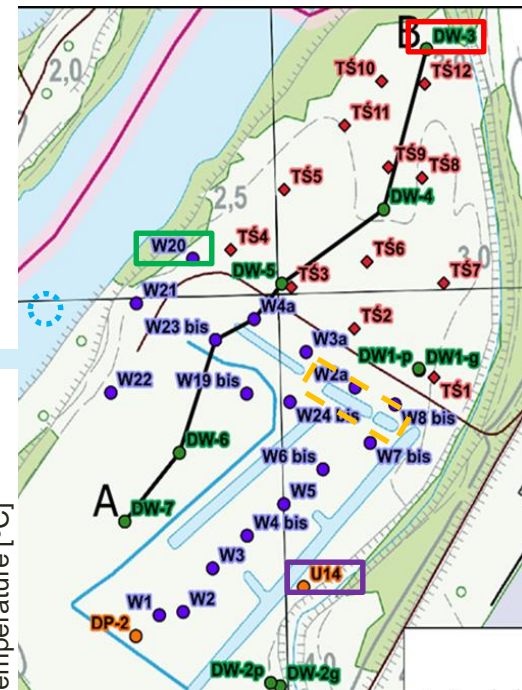
- piezometry
- studnie
- hydroizohipsy (kwiecień 2021)
- ← kierunki przepływu
- ścianka szczelna

— Electrical Conductivity W20   — Electrical Conductivity DW3   - - - Ordinate of Dunajec

- - - Temperature of Dunajec   — Temperature W20   — Temperature U14
 — Temperature Ditch N   — Temperature DW3

Badania składu chemicznego wód podziemnych i powierzchniowych

Lokalizacja punktów poboru próbek do badań składu chemicznego wód:

- Wody powierzchniowe: Woda z Dunajca oraz z rowów nawadniających
- Opady (P1)
- 15 studni
- 10 piezometrów

Terenowe badania parametrów fizykochemicznych wód podziemnych i powierzchniowych prowadzone co miesiąc przez rok (wrzesień 2020 - sierpień 2021):

- temperatura
- pH
- potencjał redox - Eh
- przewodność elektrolityczna właściwa
- zawartość rozpuszczonego tlenu
- stężenie jonu amonowego NH_4^+
- stężenie azotanów NO_3^-
- stężenie azotynów NO_2^-

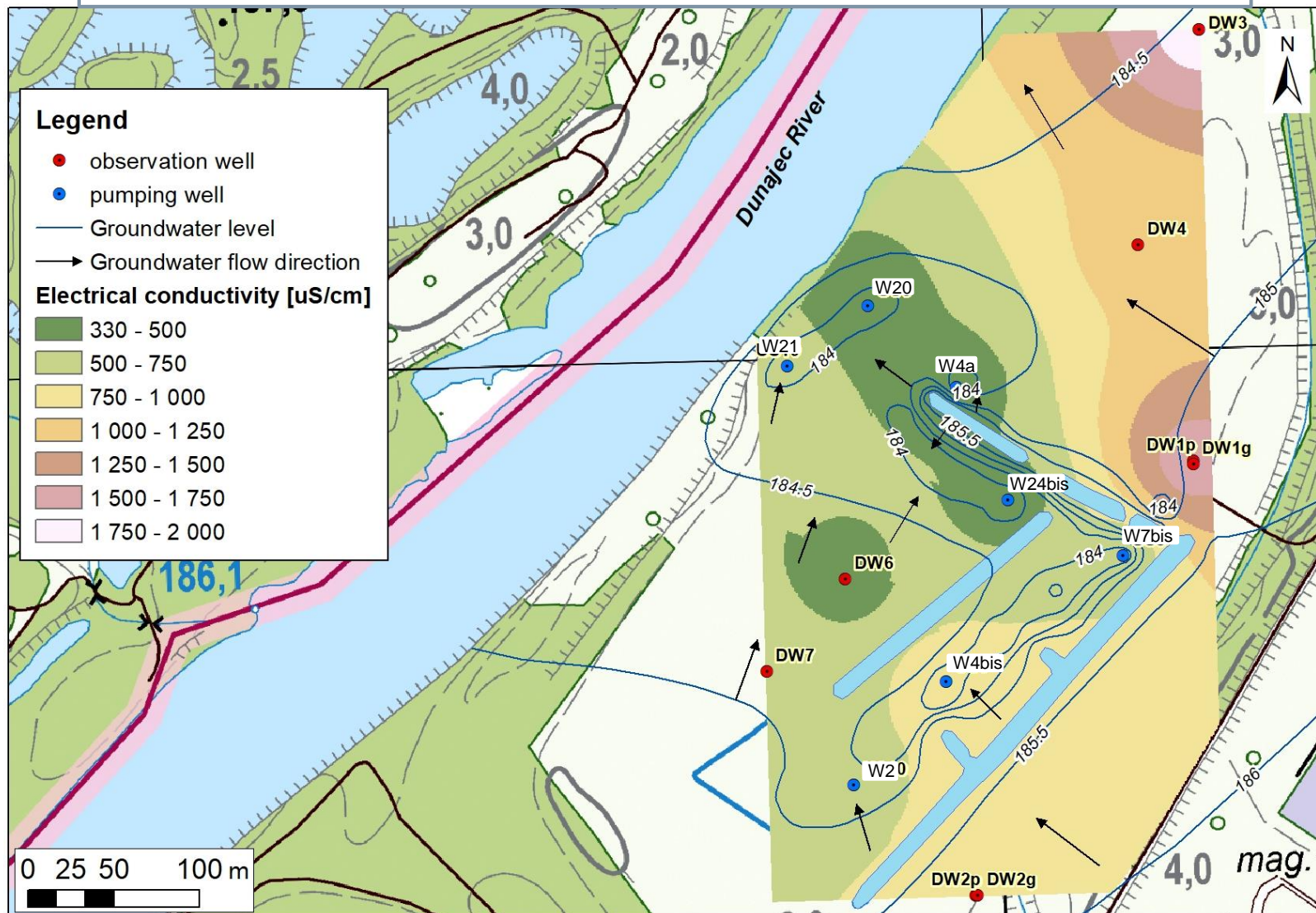
Badania składu chemicznego wód podziemnych i powierzchniowych

Wyniki pomiaru temperatury wód podziemnych w lipcu 2021

Badania składu chemicznego wód podziemnych i powierzchniowych

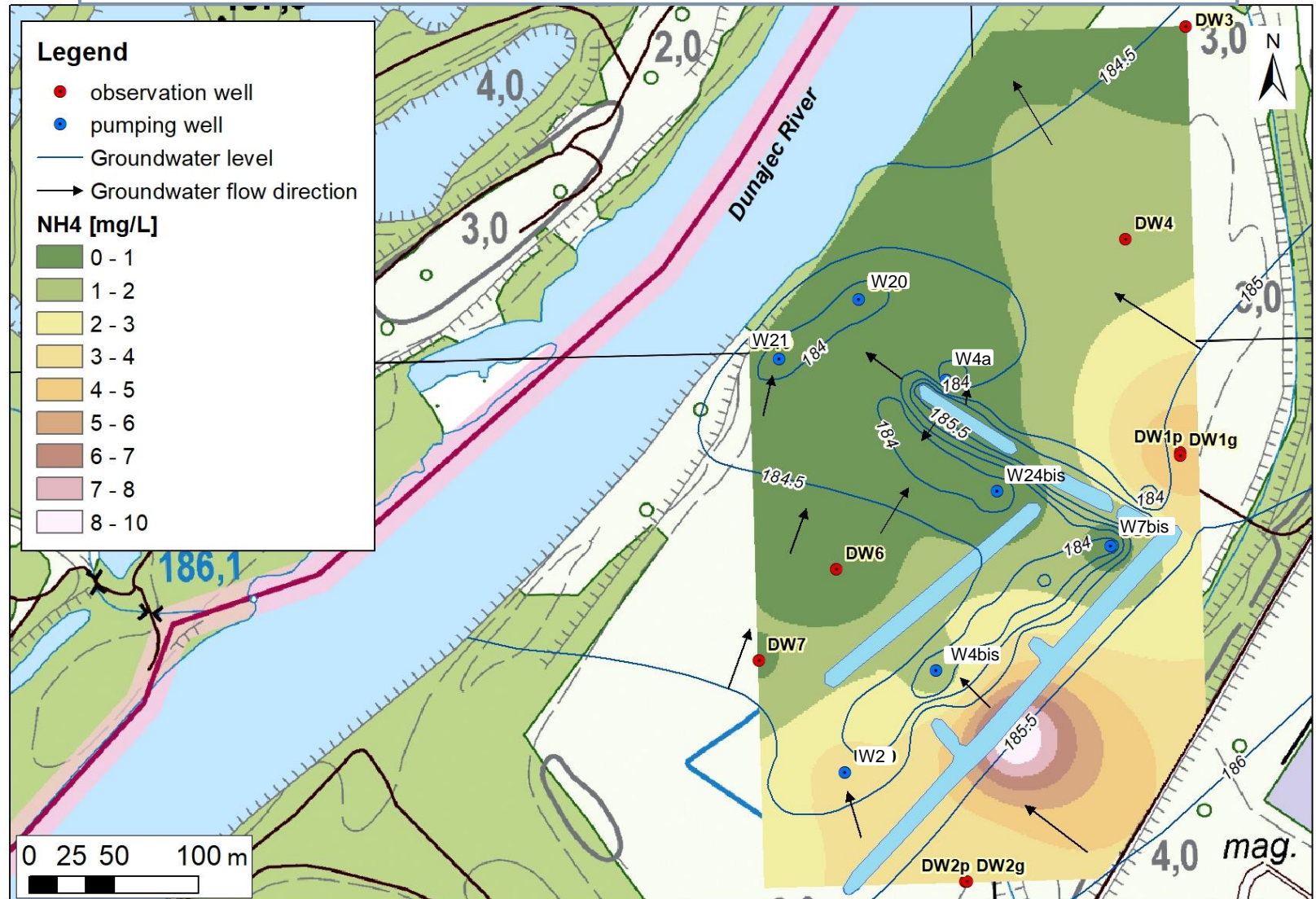
Wyniki pomiaru Przewodności el. właściwej wód podziemnych w lipcu 2021

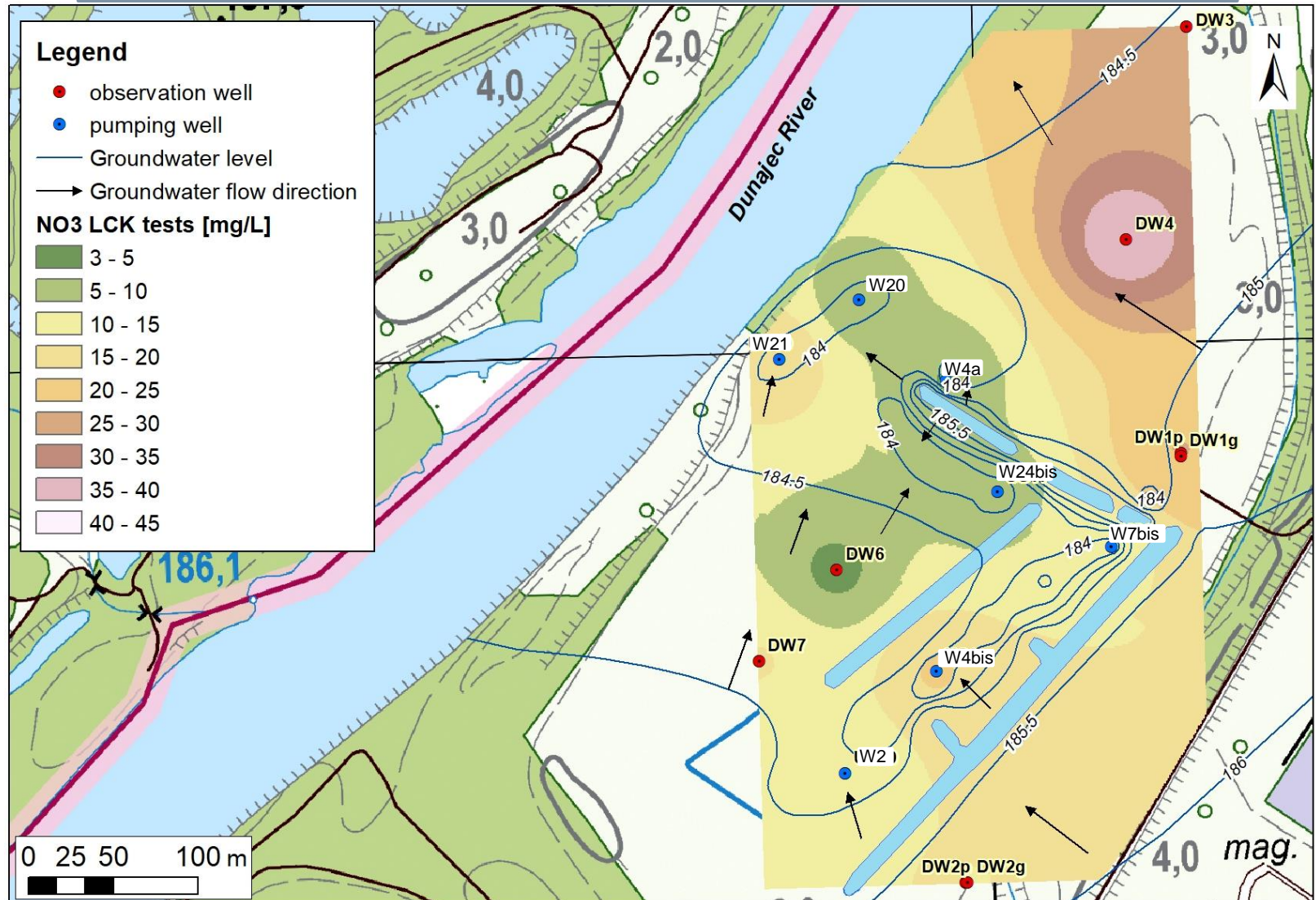
Badania składu chemicznego wód podziemnych i powierzchniowych

Wyniki pomiaru stężenia jonu NH_4^+ w wodach podziemnych w lipcu 2021

Badania składu chemicznego wód podziemnych i powierzchniowych

Wyniki pomiaru stężenia jonu NO_3^- w wodach podziemnych w lipcu 2021

Badania składu chemicznego wód podziemnych i powierzchniowych

Laboratoryjne badania składu chemicznego wód przeprowadzone w różnym zakresie 4 razy w roku, objęto oznaczenia:

- stężeń jonów Ca, Mg, Na, K, HCO_3 , SO_4 , Cl, Fe^{2+} , Mn^{2+} oraz ogólnego węgla organicznego
- obecności WWA i substancji powierzchniowo czynnych
- obecności farmaceutyków i środków higieny osobistej
- obecności mikroplastiku w wodach
- obecności substancji organicznych.

Badania składu chemicznego wód podziemnych i powierzchniowych

Wyniki pomiaru stężenia chlorków Cl^- w wodach podziemnych w lipcu 2021

Badania składu chemicznego wód podziemnych i powierzchniowych

Wyniki badania obecności mikroplastiku w 7 próbkach wód

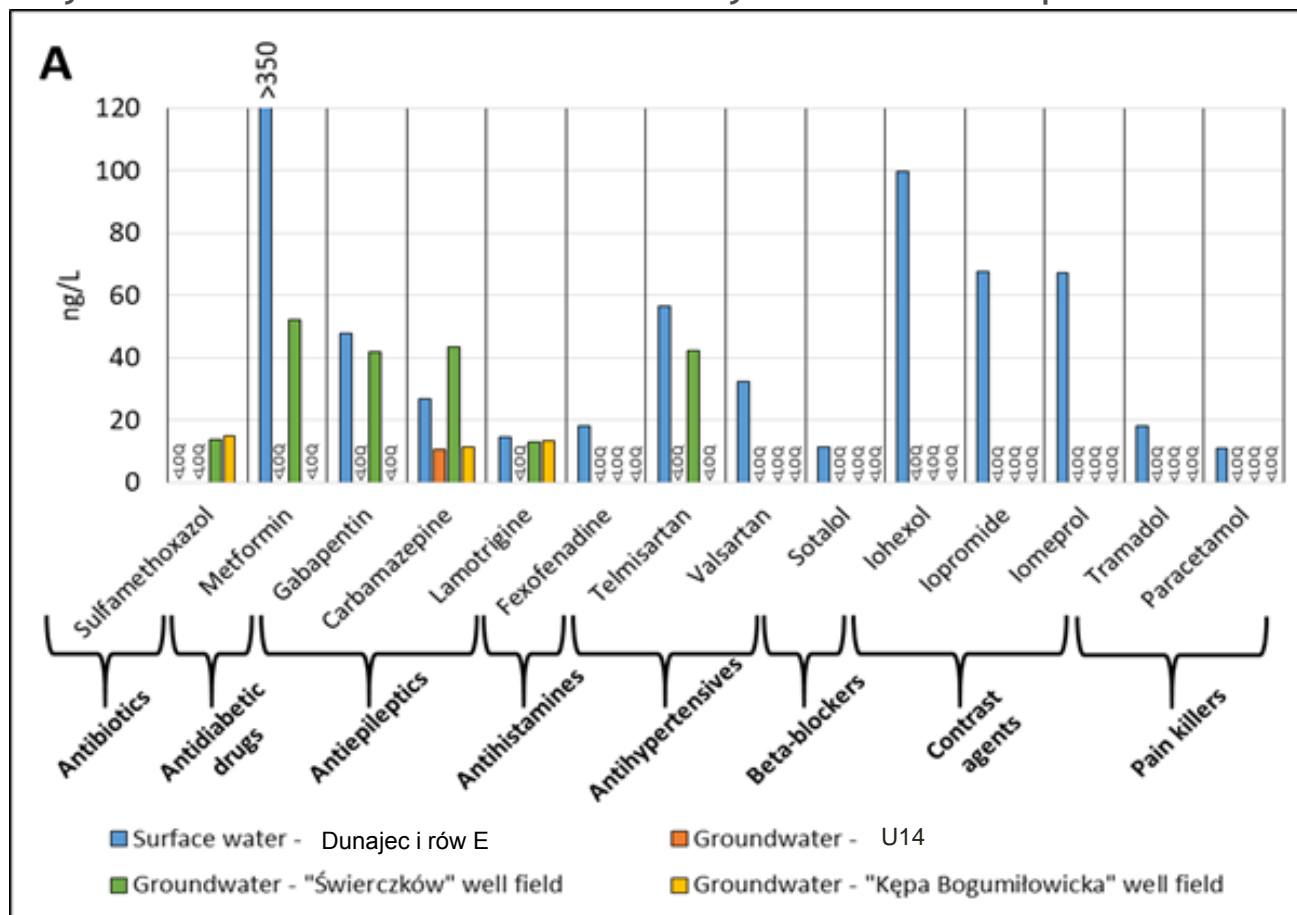
Parameter	Unit	US1	US2	US3	US4	US6	US7	US3 - inlet
Polyvinyl chloride (PVC)	µg/l	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *
Polypropylene	µg/l	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *
PolistyrenPolystyrene	µg/l	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *
Polycaprolactam (PA6)	µg/l	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *
Polycarbonate (PC)	µg/l	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *
Polyethylene	µg/l	<3 *	<3 *	<3 *	<3 *	<3 *	<3 *	<3 *
Polyethylene terephthalate (PET)	µg/l	<1 *	<1 *	<1 *	2,4	<1 *	<1 *	2,2
Polymethyl methacrylate (PMMA)	µg/l	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *	<1 *
The sum of polymers	µg/l	<10 *	<10 *	<10 *	<10 *	<10 *	<10 *	<10 *

W badanych wodach nie wykryto obecności wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) ani związków powierzchniowo czynnych.

Badania składu chemicznego wód podziemnych i powierzchniowych

Wyniki badania obecności farmaceutyków w wodach powierzchniowych i podziemnych

109 przebadanych związków

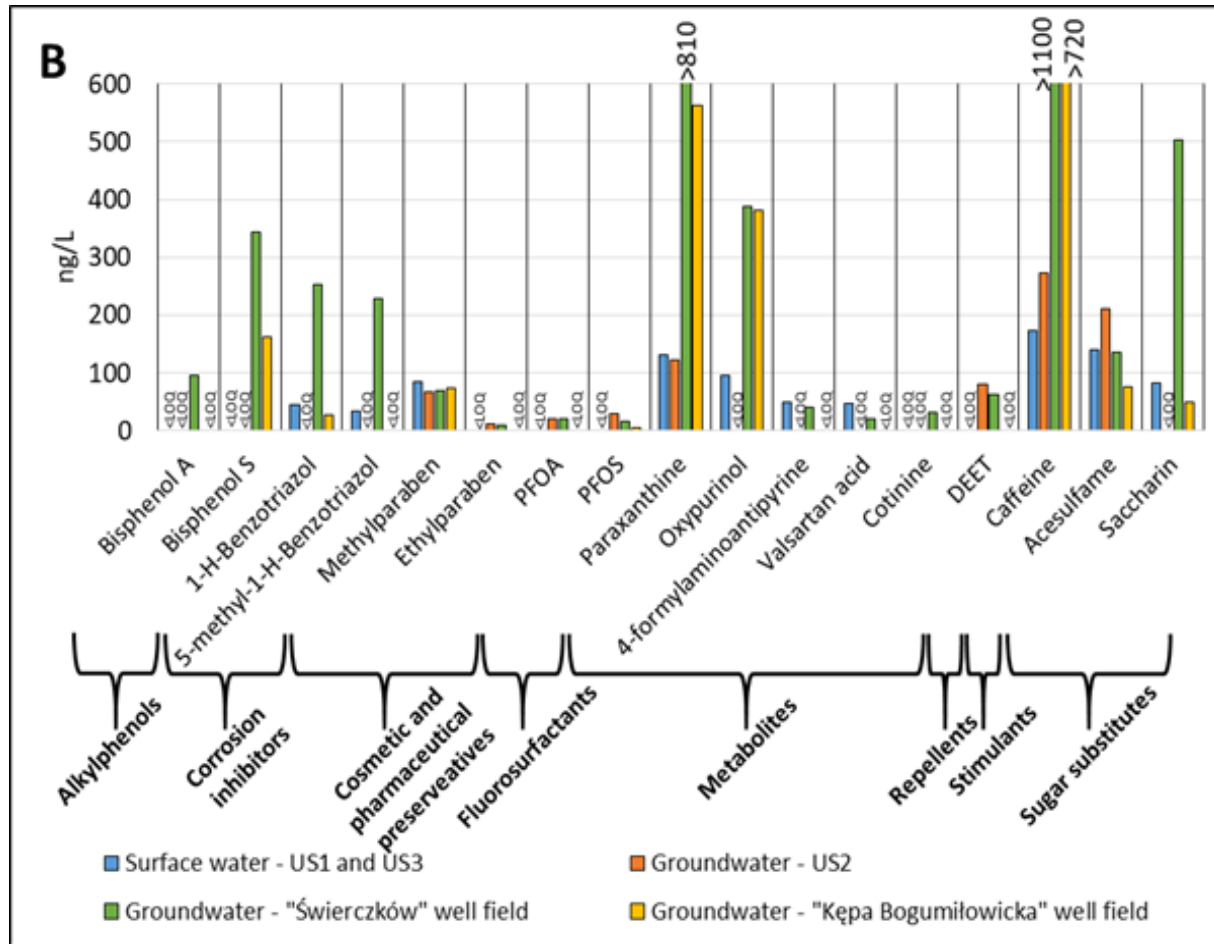
1 ng = 1x10⁻⁶ mg = 1x10⁻⁹ g!!!

Maksymalne zaobserwowane stężenia związków z grupy farmaceutyków (3 serie opróbowań).

Badania składu chemicznego wód podziemnych i powierzchniowych

Wyniki badania obecności środków higieny osobistej w wodach powierzchniowych i podziemnych

109 przebadanych związków

1 ng=1x10⁻⁶ mg=1x10⁻⁹g!!!

Maksymalne zaobserwowane stężenia związków z grupy środków higieny osobistej, metabolitów i innych (3 serie opróbowań).

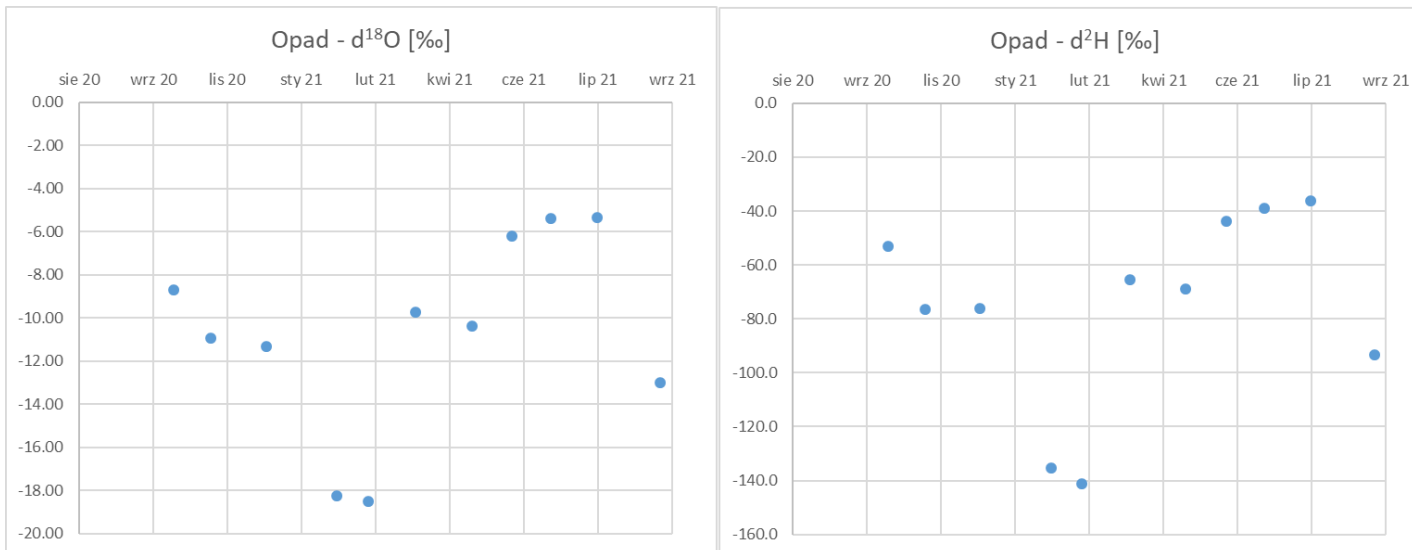
Badania izotopowe wód podziemnych i powierzchniowych

Co miesiąc przez rok pobierano 10 próbek wód podziemnych, powierzchniowych i opadowych w celu oznaczenia składu izotopowego wody (izotopy stabilne: $\delta^2\text{H}$ oraz $\delta^{18}\text{O}$).

Badania te mają na celu określenie wielkości zasilania wód podziemnych oraz ustalenia w jakim stopniu sztuczne zasilanie przyczynia się do zwiększenia ich zasobów.

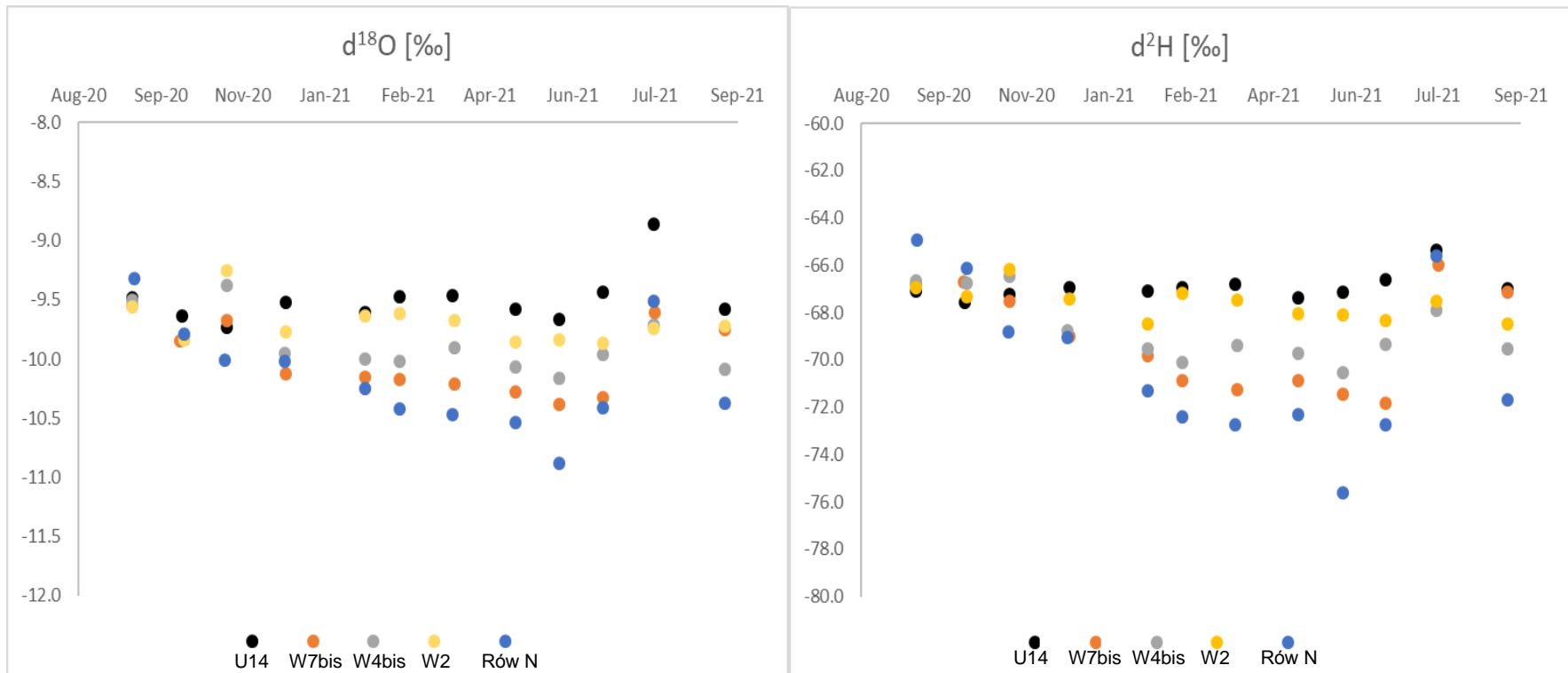
Badania wykonywane są w laboratoriach Uniwersytetu we Wrocławiu.

Wyniki badań izotopowych wód opadowych - największa rozpiętość wyników badań.

Badania izotopowe wód podziemnych i powierzchniowych

Wyniki badań izotopowych wód w rowie infiltracyjnym oraz w piezometrze U14 i studniach W7bis, W4bis i W2. Wykresy prezentują rosnący udział wód infiltracyjnych z rowów w studniach.

Analiza ryzyka dla obszaru pilotażowego w Tarnowie

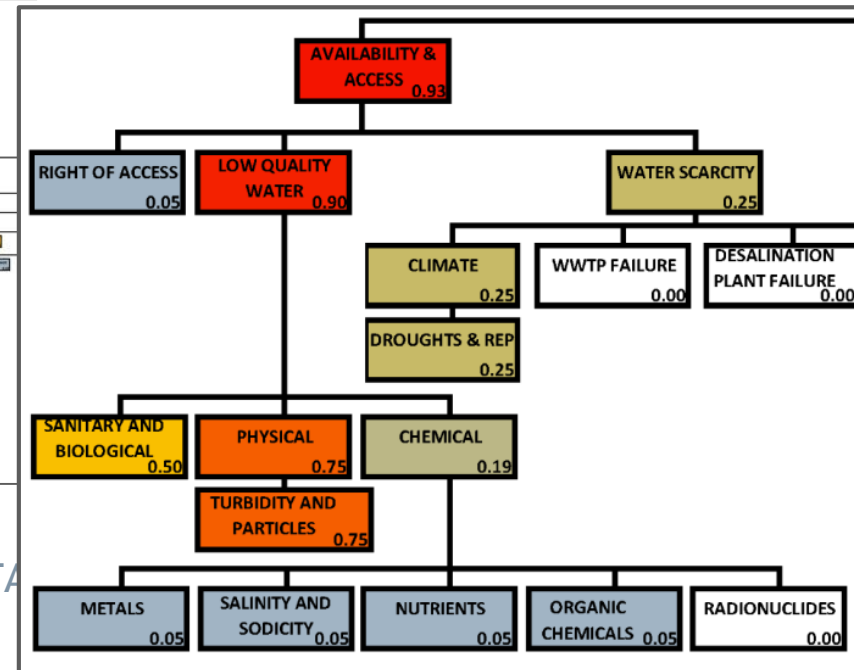
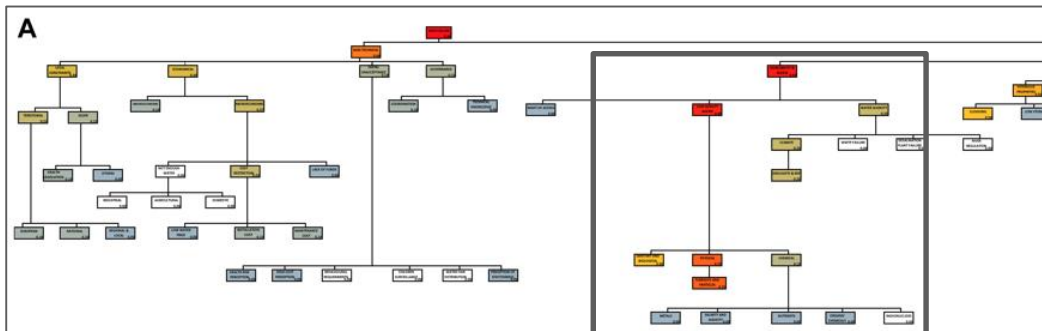
Macierz Ryzyka

MACIERZ RYZYKA Prawdopodobieństwo zdarzenia	Dotkliwość konsekwencji		
	Niski wpływ [1]	Średni wpływ [3]	Wysoki wpływ [5]
Raz w roku lub częściej [5]	5	15	25
1 - 5 lat [4]	4	12	20
5 - 10 lat [3]	3	9	15
10 - 20 lat [2]	2	6	10
> 20 lat [1]	1	3	5
Ocena punktowa ryzyka	<6	6-12	>12
Ranking ryzyka	Niskie	Średnie	Wysokie

Najczęstszy podział ryzyk - na 5 kategorii

<https://unovest.co/2016/02/how-to-read-a-fund-factsheet/>

Podsumowanie przeprowadzonej analizy ryzyka

Według stworzonych drzew błędów na badanym obszarze dominują ryzyka techniczne, np. kolmatacja (**98%** i **89%** szansy na zaprzestanie pracy MAR w ciągu ~10 lat, odpowiednio dla fazy projektowej i operacyjnej).

Należy jednak zwrócić również uwagę na ryzyka nietechniczne (takie jak ograniczenia ekonomiczne lub prawne). W ich przypadku prawdopodobieństwo niepowodzenia MAR wynosi **68%** dla fazy projektowej i **59%** dla fazy operacyjnej, jeżeli nie zostaną podjęte żadne działania zapobiegawcze sugerowane przez autorów.

Wyniki z macierzy ryzyka w większości pokryły się z obliczeniami programu MAR-RISKAPP. Zgodnie z tą metodą do największych ryzyk dla funkcjonowania MAR w Tarnowie należą:

- kolmatacja studni i rowów infiltracyjnych (wraz ze zbyt krótkim czasem przebywania wody w osadnikach, z których woda jest doprowadzana do rowów),
- powodzie,
- brak wody dostępnej do przeprowadzania sztucznego zasilania w wyniku ekstremalnych zjawisk klimatycznych.

Źródło: ISO 31000:2009

Schemat ogólnego procesu zarządzania ryzykiem (<https://uhy-pl.com/blog-posts/4-metody-na-zidentyfikowanie-ryzyka-w-przedsiębiorstwie/>)

- Wyniki przeprowadzonych prac w projekcie jednoznacznie wskazują, że metody dodatkowego zasilania wód podziemnych (MAR), takie jak rowy infiltracyjne i/lub filtracja brzegowa mogą mieć bardzo pozytywny wpływ na jakość i ilość wód podziemnych.
- Dzięki stosowaniu MAR ujęcie „Świerczków” dostarcza dla aglomeracji tarnowskiej od wielu lat wodę spełniające wszelkie standardy dla wód pitnych, pomimo lokalizacji w obszarze o wyjątkowo dużej antropopresji na środowisko wód podziemnych.
- Unikatowość ujęcia (łączenie metod MAR, specyficzna lokalizacja) jest ciekawym studium przypadku do przedstawiona w raporcie głównym projektu, jako polskiego przykładu dobrych praktyk w stosowaniu dodatkowego zasilania wód podziemnych możliwych do zastosowania także w innych krajach Europy Środkowej.
- Dalsze badania będą kontynuowane po projekcie w celu wykonania szczegółowych modeli przepływu wód podziemnych w warunkach nieustalonych co pomoże wypracować propozycję kierunków i sposobów rozbudowy istniejącego ujęcia w celu zwiększenia jego wydajności.

Dziękuję za uwagę

